

Gramatické kategórie:

v indoeurópskych jazykoch sú bežné také kategórie ako **číslo, pád, osoba, čas, spôsob**. V slovanských jazykoch je tiež výrazná kategória **vidu** (*piš – napiš*), ktorá je podobne výrazná napr. aj v jazyku z rodiny juhokaukazskej – v gruzínčine.

V ajnuštine existuje slovesná kategória, ktorá by sa mohla označiť ako „**dejový počet**“: ajnuské sloveso rozlišuje, či dej, ktorý pomenúva, sa udial jedenkrát alebo viackrát. Jedenkrát – môže byť jednou osobou, alebo viacerými s jedným výsledkom (napr. viacerí zabili jedného jeleňa). Viackrát – môže byť jednou osobou (poprerezával viacero lán, alebo prerezal jedno lano na viacero kusov) alebo viacerými. Je to teda kategória do istej miery zodpovedajúca nášmu slovesnému číslu, ale v značnej miere aj nie:

(juk = jeleň, rajke = zabiť (jednotlivo), ronnu = zabiť (nejednotlivo).)

Juk rajke. = Zabil(i) jeleňa.

Juk ronnu. = Zabil(i) jeleňov.

(tus = lano. tuje = prerezať (jednotlivo). tujpa = prerezať (nejednotlivo).)

Tus tuje. = Prerezal lano.

Tus tujpa. = Prerezal(i) viacero lán. Rozrezal(i) lano (jedno alebo viac, na viac kusov).

Poprerezával(i) lano/laná (na viackrát).

Ako vidíme, „dejový počet“ je schopné vyjadriť napr. aj slovanské sloveso („prerezal“ vs „rozrezal/poprerezával“), ale v japončine takáto morfológická kategória nie je.

Zo spôsobov zasa v slovanských jazykoch chýba napr. **konjunktív** (nem. *er gibt – er gebe* „on dáva – at’že dáva“). V gruzínčine napríklad existuje tzv. **polypersonalita slovesa** – čiže slovesný tvar je schopný vyjadriť nie len osobu podmetu, ale aj predmetu:

c?er = koreň slovesa „psát“:

vc?er = (já) píšu („v“ = prvá osoba podmetu)

c?ers = píše („s“ = tretia osoba podmetu)

momc?ers = napíše mi („m“ = prvá osoba predmetu)

mogc?ers = napíše ti („g“ = druhá osoba predmetu)

misc?ers = napíše mu („s“ = tretia osoba predmetu)

V japončine kategóriu **osoby** u slovesa nemáme. Zato však je tu kategória **zdvorilosti**, ktorá do značnej miery vyjadruje aj osobu, hlavne **protipól JA – VY**.

kasu = půjčí

kašite ageru = půjčím vám(/jim) – spoločenský smer činnosti odo mňa

kašite kureru = půjčí(te) mi – spoločenský smer činnosti ku mne

TYPY JAZYKOV PODĽA SLOVOSLEDU ZÁKLADNEJ NEUTRÁLNEJ VETY:

„SVO, SOV, VSO“

(S = „subject“=podmět, V = „verb“=přísudek, O = „object“)

SVO

slovensky: Brat **dáva** kamarátom knihu.

angl.: My brother **gives** a book to his friends.

SOV

- jap.: Otóto-wa tomodači-ni hon-o **agemasu**.
starogréc.: Ho adelphos tois philois biblion **didósi**.
sanskrt: Bhrátá mitrábhīh pustakam **dadati**.
latin.: Fráter amícis librum **dat**.
(**ale** talian.: Il mio fratello **da** un libro agli amici.)
gruz.: Čemi dzva megobrebs cʔigns **miscems**.